

Referitor la dosarul nr. 642E/2019
Termen: 19.04.2019

CĂTRE
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A ROMÂNIEI

MEMORIU
AMICUS CURIAE PENTRU
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Asociația „**FORUMUL JUDECĂTORILOR DIN ROMÂNIA**”, persoană juridică de drept privat, independentă, nonprofit, neguvernamentală și apolitică, asociație profesională a judecătorilor, cu personalitate juridică constatată prin încheierea nr. 671/08.06.2007 pronunțată de Judecătoria Slatina, solicită prin prezenta să fie încuviințată depunerea la dosar a următoarelor **argumente în legătură cu cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională între Parlamentul României, pe de o parte, și Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, conflict determinat de pretinsul „refuz explicit al Înaltei Curți de Casație și Justiție de a aplica o lege adoptată de Parlament”**:

I. Preambul

Subscrisa **Asociația FORUMUL JUDECĂTORILOR DIN ROMÂNIA** cunoaște faptul că, din punct de vedere procedural, nu are calitatea de intervenient (parte) în acest contencios constituțional.

Prin urmare, depune prezentul *amicus curiae*, instituție juridică distinctă de cea a intervenției și care este recunoscută ca atare de instanțele din sistemele de drept de tip *common law*, inclusiv de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Prin *amicus curiae* se permite persoanelor calificate într-un anumit domeniu să participe la procedură, observațiile fiind de natură să sprijine soluționarea corectă a cauzei.

În jurisprudența Curții Constituționale, memoriile formulate în calitate de *amicus curiae* au fost permise, ele fiind examinate alături de cererile părților cauzei (spre exemplu: **Decizia nr. 780 din 17 noiembrie 2015** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1 din Legea nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 108 din 11 februarie 2016 –

amicus curiae Asociația Română pentru Transparență; **Decizia nr. 308 din 28 martie 2012** referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 lit. g) din Legea lustrăției privind limitarea temporară a accesului la unele funcții și demnități publice pentru persoanele care au făcut parte din structurile de putere și din aparatul represiv al regimului comunist în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 309 din 9 mai 2012 – *amicus curiae Avocatul Poporului și Consiliul Director al Asociației Procurorilor din România*; **Decizia nr. 887 din 15 decembrie 2015** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 38 ind.2, art. 38 ind.3 alin. (1), (3) și (5), art. 38 ind.9, art. 41 ind.1 și art. 41 ind.2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 77/2014 privind procedurile naționale în domeniul ajutorului de stat, precum și pentru modificarea și completarea Legii concurenței nr. 21/1996, precum și ale art. II din Legea nr. 20/2015 pentru aprobarea acestei ordonanțe de urgență, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 191 din 15 martie 2016 – *amicus curiae Comisia Europeană*; **Decizia nr. 637 din 13 octombrie 2015** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 26 alin. (3) din Legea nr. 360/2002 privind Statutul polițistului, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 906 din 8 decembrie 2015 – *amicus curiae Sindicatul Polițiștilor din România "Diamantul", Emil Florin Dinca, Armin Marian Gherman, Sindicatul Național al Polițiștilor și Vameșilor Pro Lex*; **Decizia nr. 56 din 5 februarie 2014** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 179 din 13 martie 2014 – *amicus curiae Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România - Comitetul Helsinki*; **Decizia nr. 75 din 26 februarie 2015** referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 19 alin. (1) și (3) din Legea partidelor politice nr. 14/2003, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 265 din 21 aprilie 2015 – *amicus curiae Asociația pentru Minți Pertinente AMPER din Târgu Mureș*; **Decizia nr. 462 din 17 septembrie 2014** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 13 alin. (2) teza a doua, art. 83 alin. (3) și art. 486 alin. (3) din Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr.775 din 24 octombrie 2014 – *amicus curiae Uniunea Națională a Barourilor din România*; **Decizia nr. 283 din 21 mai 2014** referitoare la obiecția de neconstituționalitate a prevederilor art. 39 alin. (6), art. 42 alin. (1) și (10), art. 43 alin. (2), art. 48 alin. (1) și (8), art. 51 alin. (6), art. 57 alin. (6), art. 59 alin. (6), art. 62 alin. (2), art. 75 alin. (4), art. 77 alin. (4), art. 111 alin. (2) și art. 160 alin. (5) din Legea privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, precum și ale legii în ansamblul său, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 454 din 20 iunie 2014 – *amicus curiae Uniunea Națională a Practicienilor în Insolvență din România*; **Decizia nr. 447 din 29 octombrie 2013** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 91/2013 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 674 din 1 noiembrie 2013 – *amicus curiae Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România - Comitetul Helsinki*).

II. Inexistența unui conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României, pe de o parte, și Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte

„Specializarea” judecătorilor constituie o metodă pentru promovarea unei jurisprudențe unitare și de calitate, pentru că se presupune că judecătorii sunt mai bine informați cu privire la legile și jurisprudența din domeniul lor de activitate.

Potrivit prevederilor art. 37 alin. 4 din Legea nr 303/2004: **„Formarea profesională continuă a judecătorilor și procurorilor se realizează ținând seama de necesitatea specializării lor”**.

Statutul profesiei prevede „specializarea” ca o necesitate, însă și ca un atribut al judecătorilor din perspectiva carierei profesionale, deoarece presupune valorificarea experienței acumulate în această materie în cazul în care este nevoie de o departajare între aceștia, în funcție de criterii precum: vechimea în secție, experiența profesională relevantă în domeniul de activitate al completului specializat, absolvirea cursurilor de formare profesională în domeniul respectiv, precum și pregătirea profesională realizată prin doctorat, masterat, studii postuniversitare, susținere de referate sau lucrări în congrese, seminare, alte forme de dezbateri, articole sau studii apărute în publicații de specialitate etc.

Prin urmare, din punctul de vedere al statutului profesiei de judecător, **„specializarea” este un concept legat de persoana judecătorului**, astfel încât mecanismele de unificare a jurisprudenței să beneficieze de pe urma experienței acestuia într-un anumit domeniu.

Legea nr. 78/2000 a prevăzut necesitatea înființării unor completuri specializate numai în primă instanță, nu și pentru căile de atac, acestea fiind judecate (*per a contrario*) de completuri nespecializate.

Regula în ceea ce privește competența jurisdicțională a Înaltei Curți de Casație și Justiție este că reprezintă **cea mai înaltă instanță de control judiciar**, sens în care judecă apelurile împotriva hotărârilor penale pronunțate în primă instanță de curțile de apel și de curțile militare de apel, precum și recursurile în casație împotriva hotărârilor penale definitive.

Este incontestabil că, din perspectiva Legii nr. 78/2000, Înalta Curte de Casație și Justiție funcționează, în principal, ca instanță de control judiciar, sens în care judecata căilor de atac (în complet colegial format din 3 judecători) se face fără restricția înființării unui complet specializat.

Pe cale de consecință, toți judecătorii care formează completele de căi de atac împotriva hotărârilor instanțelor inferioare (compuse din 3 judecători) dobândesc experiența specifică în această materie (a dosarelor de anticorupție).

Numai ca excepție, aceiași judecători ai Înaltei Curți de Casație și Justiție (în compunere de 3 judecători, ca și în cazul căilor de atac împotriva hotărârilor instanțelor inferioare), trebuie să judece **în primă instanță** unele cauze având ca obiect infracțiuni prevăzute de Legea nr. 78/2000, după calitatea persoanei inculpate.

Or, dezideratul „specializării” completurilor de judecată (sau, mai bine zis, a judecătorilor care le compun) este îndeplinit prin faptul că aceiași judecători sunt desemnați să judece în aceeași materie, a Legii nr. 78/2000, căile de atac împotriva hotărârilor instanțelor inferioare.

Prin stipulația expresă a legii, judecarea căilor de atac în această materie nu trebuie să se facă de completuri specializate, iar instanța supremă îndeplinește, prin esența sa, un rol de casație, judecând în principal căi de atac.

Potrivit dispozițiilor art. 124 alin. 2 din Constituția României: **„Justiția este unică, imparțială și egală pentru toți”**.

Unicitatea justiției, privită din perspectiva specializării judecătorilor care o înfăptuiesc și, respectiv, egalitatea în fața legii pe care aceștia o interpretează și aplică, semnifică tocmai că aceiași judecători care dobândesc experiența profesională în această materie, în căile de atac (care presupun o complexitate multă mai mare, din moment ce au capacitatea de reformare a hotărârii atacate), trebuie să fie considerați deopotrivă competenți („specializați”) să judece în aceeași compunere (de 3

judecători) și cauze de aceeași natură, dar având ca obiect fapte săvârșite de anumite categorii socio-profesionale (senatori, deputați și membri din România în Parlamentul European, de membrii Guvernului, de judecătorii Curții Constituționale, de membrii Consiliului Superior al Magistraturii, de judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție și de procurorii de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție).

Înființarea unor completuri „specializate” de judecată în fond, formate tot din cei 3 judecători care judecă și căile de atac (toți judecătorii secției penale, care judecă în aceeași materie) ar constitui un formalism inutil și excesiv, în condițiile în care promovarea unei jurisprudențe unitare și de calitate se face prin intermediul judecătorilor, ca persoane – profesioniști ai domeniului de activitate (la nivelul celei mai înalte instanțe judecătorești naționale), iar nu prin intermediul indicativului completului de judecată astfel înființat.

În concordanță cu standardele din sistemele judiciare ale altor state din Uniunea Europeană, art. 126 alin. 3 din Constituția României prevede că „**Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, potrivit competenței sale**”.

Rezultă că Înalta Curte de Casație nu este o instanță ordinară, rolul său preponderent fiind acela de a dezvolta și unifica jurisprudența la nivel național. Evident, completurile de 3 judecători îndeplinesc acest deziderat prin prisma judecării de către aceiași magistrați, ca regulă, a căilor de atac împotriva instanțelor inferioare, iar aceasta le conferă și experiența / specializarea pentru a judeca și în primă instanță același tip de cauze, ca o excepție.

Astfel cum s-a reținut de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza **Albu și alții împotriva României** (cererea nr. 34796/09 și alte 63), **instanțele superioare au, printre alte atribuții, și pe cea de uniformizare a practicii judiciare**, acest rol revenind - cu atât mai mult - Înaltei Curți de Casație și Justiție, ultima instanță ierarhică.

De remarcat este și faptul că instanța europeană a reținut în hotărârea sa, drept dispoziții legale relevante, extrase din raportul Comisiei de la Veneția (25-26 mai 2011), Concluziile preliminare și observațiile raportorului special UN asupra independenței judecătorilor și avocaților și Opinia numărul 11 (2008) a Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE). Conform acestui ultim document, se apreciază că, recunoscând pe deplin **puterea judecătorilor de a interpreta legea, și obligația acestora de a promova securitatea și previzibilitatea actului de justiție** trebuie luată în considerare. Principiul securității raporturilor juridice garantează predictibilitatea conținutului și aplicării normei juridice, asigurând astfel o **înantă calitate de sistemului judiciar**.

Or, nu se poate considera că Înalta Curte de Casație și Justiție are aptitudinea de a asigura toate aceste garanții procedurale prin intermediul completelor de 3 judecători, soluționând căile de atac în calitatea sa de instanță superioară, dar că aceiași judecători care compun tot același complet, dar pentru judecata în fond, nu au „specializarea” pentru a asigura aceleași garanții procedurale.

Este de remarcat că, în condițiile în care Legea nr. 78/2000 nu prevede înființarea unor completuri specializate pentru judecata căilor de atac, completurile de 5 judecători sunt compuse din aceiași judecători ai secției penale (desemnați prin tragere la sorti), dovedindu-se că aceștia au capacitatea profesională și expertiza necesară în această materie încât să asigure calitatea actului de justiție urmărită de legea specială.

Prin urmare, este o falsă problemă lipsa unei hotărâri a colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție prin care să fie atribuite anumite

indicative / descrieri completurilor de 3 judecători, care să denote „specializarea” în această materie, doar pentru judecata în fond (excepție la nivelul instanței supreme), dar să se excludă aceste indicative / descrieri pentru aceleași completuri de 3 judecători pentru judecata în căile de atac (regula la nivelul aceleiași instanțe).

Curtea Constituțională a României are suficiente temeiuri legale să refuze primirea și luarea în considerare a înscrisului denumit ”*Amicus curiae*”, depus de Agentul Governamental pentru CEDO.

În baza art.6 alin.(5) și (6) din OG nr.94/1999 privind participarea României la procedurile în fața Curții Europene a Drepturilor Omului și a Comitetului Miniștrilor ale Consiliului Europei și regresul statului în urma hotărârilor și convențiilor de rezolvare pe cale amiabilă, cu modificările și completările ulterioare, ”(5) **Agentul guvernamental nu are dreptul să intervină în înfăptuirea sau în administrarea justiției.** (6) *Încălcarea obligațiilor prevăzute la alin. (1)-(5) atrage răspunderea persoanelor vinovate, în condițiile legii.*”

Cum conflictul juridic de natură constituțională aflat pe rolul Curții Constituționale vizează tocmai acte de administrare a justiției, dispuse la nivelul Înaltei Curți de Casație și Justiție, este logică incidența art.6 alin.(5) din OG nr.94/1999, neputând fi vorba de aplicarea art.3 din același act normativ (“*Întocmirea actelor și apărărilor necesare, înfăptuirea oricăror alte acte procesuale, luarea măsurilor necesare pe plan intern și orice alte acte sau activități legate de reprezentarea intereselor statului român la Curte și la Comitetul Miniștrilor sunt de competența Agentului guvernamental, cu excepțiile prevăzute în prezenta ordonanță*”).

În ceea ce privește jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cauzele la care se face trimitere în înscrisul denumit ”*Amicus curiae*”, depus de Agentul Governamental pentru CEDO privesc situații de fapt concrete care nu au nicio legătură cu problematica conflictului aflat pe rolul Curții Constituționale. Cităm mai jos câteva aspecte reținute în cauze generale, cu valoare de principiu:

În cauza ***Guðmundur Andri Ástráðsson c. Islandei***, unul dintre judecătorii procesului a fost numit la Curtea de Apel cu încălcarea flagrantă a procedurilor de numire în funcție prevăzute în legislația aplicabilă, puterea executivă manifestând o putere discreționară excesivă, neprevăzută de legislația în vigoare, la alegerea sa în cadrul Curții de Apel. CEDO a concluzionat că, în speță, Curtea de Apel nu a reprezentat un ”tribunal instituit de lege”.

În cauza ***Coëme și alții c. Belgiei***, Curtea a reținut că legislația prevedea, cu titlu excepțional, judecarea miniștrilor de către Curtea de Casație. Nu se prevedea însă competența Curții de Casație pentru judecarea unor persoane care nu dețineau funcția de ministru, chiar dacă erau judecate pentru infracțiuni legate de cele pentru care miniștrii au fost urmăriți penal. În absența unei norme care să prevadă conexitatea cauzelor, s-a estimat că, în privința inculpaților care un dețineau funcția de ministru, Curtea de Casație a fost un ”tribunal instituit de lege”.

În cauza ***Pandjigidze și alții c. Georgiei***, Curtea a stabilit că o instanță în componența căreia au intrat și judecători care nu sunt de profesie, deși legea privind judecătorii asociați fusese abrogată, nu reprezintă un ”tribunal instituit de lege”.

În cauza ***Lavents c. Letoniei***, Curtea a reținut că doi judecători au pronunțat o ordonanță care a fost ulterior anulată. Legislația națională prevedea expres că, în situația unei astfel de anulări, judecătorii nu mai pot continua să participe la proces.

Continuând să participe la judecata, CEDO a considerat că reclamantul nu a beneficiat de un "tribunal instituit de lege".

În cauza **Richert c. Poloniei**, Curtea a stabilit că un judecător a continuat să facă parte din complet după momentul la care i-a expirat detașarea în cadrul acelei instanțe. CEDO a estimat că, după momentul expirării detașării, nu mai este întrunită condiția "tribunalului instituit de lege", dispunerea unei detașări cu efect retroactiv neavând niciun efect sub acest aspect.

Prin urmare, concluzia Agentului Governamental pentru CEDO ("nesocotirea voinței legiuitorului și încălcarea unei norme juridice imperative aflată în vigoare este de natură a se converti într-o flagrantă încălcare a dreptului intern") este una proprie și fără un fundament concret în vreo hotărâre a Curții Europene a Drepturilor Omului privind subiectul aflat în discuția Curții Constituționale.

III. Concluzii

Din interpretarea sistematică și istorico-teleologică a dispozițiilor art.28 din Legea nr.78/2000, rezultă că necesitatea constituirii unor completuri specializate a avut o justificare logică, valabilă numai pentru instanțele de drept comun (altele decât Înalta Curte de Casație și Justiție), fie din necesitatea de a reduce numărul judecătorilor răspândiți teritorial care judecă în această materie (pentru a evita jurisprudența divergentă), fie din necesitatea de a asigura o anumită compunere într-o anumită perioadă (2 judecători în fond), fie de a formaliza în planul organizării judiciare acordarea unor drepturi salariale superioare judecătorilor astfel specializați (ce s-a dovedit a fi un tratament discriminatoriu).

Nerespectarea de către o instanță a dispozițiilor naționale care reglementează stabilirea și competența organelor judiciare, în principiu, determină încălcarea articolului 6 par.1 din Convenție. Cu toate acestea, având în vedere principiul general potrivit căruia în primul rând instanțele naționale trebuie să interpreteze legislația internă, CEDO consideră că trebuie să pună la îndoială evaluarea lor numai în cazurile de încălcare flagrantă a acestei legislații (**Coëme și alții c. Belgiei**, par.98; **Lavents c. Letoniei**, par.114).

Judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție au competență la nivel național, sunt organizați în cadrul unei secții penale unice, au judecat în completuri de 3, ca și în cazul căilor de atac împotriva hotărârilor instanței superioare, au participat cu toții la judecarea acestui tip de cauze și au beneficiat, în virtutea legii, de la bun început de drepturile salariale corespunzătoare acestor atribuții, astfel că nu era necesară formalizarea unei atare "specializări".

Cu atât mai puțin, discuția despre existența sau inexistența unor completuri cu un indicativ "special" nu poate avea efecte procesuale, nefiind vorba despre nicio încălcare a rațiunii legii și nici despre o vătămare a interesului general urmărit sau intereselor private ale părților, aspect dezlegat tot de instanțele penale, în deplină jurisdicție.

Astfel, jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție (deciziile Completului de 5 judecători nr. 233 din 12 decembrie 2013 și nr. 18 din 30 ianuarie 2014) a confirmat specializarea *ope legis* a judecătorilor Înaltei Curți de Casație și Justiție în soluționarea în primă instanță a cauzelor de corupție.

Prin urmare, neputându-se vorbi despre încălcarea flagrantă a legislației, nici Curtea Europeană a Drepturilor Omului și nici Curtea Constituțională a României nu vor avea motive să pună la îndoială jurisprudența constantă a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Asociația Forumul Judecătorilor din România
judecător Dragoș Călin, co-președinte
judecător Anca Codreanu, co-președinte

